

Jaroslava Škudrnová, Rajonizace rožmberských vodních mlýnů na panství Třeboň po roce 1590: Mýtus nebo skutečnost? Praha 2014, diplomová práce

(posudek vedoucího)

Pokusy posledních Rožmberků o racionalizaci, případně zvýšení výnosu jejich panství jsou již v hrubých obrysech celkem známé. Motivace tu byla celkem jasná, ohromný dluh, který dosáhl na počátku 17. století skoro nefinancovatelné výše (viz prodej Českého Krumlova). V tomto kontextu se objevují některé dokumenty, které svým charakterem již překračují hospodářsko-finanční rozměr svým sociálním (možná až socio-právním) dopadem. Takovým byl bezesporu rozsáhlý elaborát o rajonizaci vodních mlýnů na rožmberských panstvích z roku 1590. Tento závažný dokument má minimálně dvojí rozměr, a to nejen racionalizační, ale stejně sociální, až disciplinační. Nejde tu o nic menšího, než o případné aktivní řízení poddanských poměrů shora. Tento směr zasahování do poddanských zvyklostí, či principů jako by anticipoval vývoj pobělohorský. Tak formuloval výsledek analýzy Jaroslav Honc už více než před půl stoletím. Dodnes je brán jeho rozbor jako platný, a jako klasický doklad přibližování vrchností a poddaných.

Jaroslava Škudrnová projevila od okamžiku, kdy se objevila v mém semináři mimořádné znalosti problematiky mlýnů, a to jak po stránce technologické, tak geografické, abych jmenoval ty, které jsem považoval pro sebe před dvěma léty za inovativní. Bylo jen logické, aby se diplomantka s takovými znalostmi vypravila po stopách (údajně) provedené rožmberské rajonizace mlýnů s naznačenými důsledky, které z toho plynuly.

Analýza dochované dokumentace byla provedena komplexně, ne tak, jak k tématu přistoupil J. Honc, výběrově. Ono to možná bylo způsobeno i tím, že dokumentace k mlýnům se nachází v několika fondech, pod více signaturami. A kdo se neseznámí s těmito skutečnostmi, snadno zabloudí. Komplexní rozbor J. Škudrnové odhalil celou „filozofii“ racionalizačních opatření rožmberského úřednictva. Využitím další dokumentace, zejména účetního materiálu, se autorce podařilo proniknout do každodenního mechanismu hospodářské správy panství. To považuji za velice přínosné a cenné. V tomto kontextu se právě nejlépe ukazuje poněkud jednostranný přístup, který zvolil J. Honc. Ale, jak naznačeno, nejde o tuto samotnou studii, jde o její vliv na vnímání určitých socio-ekonomických procesů a jejich důsledky na život poddaných. A to v tom smyslu, že aktivní správní aparát mění pravidla hry, mění ne nepodstatné aspekty zvykové povahy. A tak vlastně aktivně zasahuje do tradicí petrifikovaného systému. Nikoli, k takto domyšleným (dodávám: moderními historiky) změnám nedošlo. Autorka velmi přesvědčivě prokázala realitu a dosah navrhovaných změn v síti rožmberských režijních mlýnů.

Diplomová práce Jaroslavy Škudrnové je velmi jasně strukturována. Je založena na velmi dobré znalosti literatury k tématu „raně novověké mlynářství“. Zásadní však je, že se jí podařilo se bezpečně zorientovat v zachované archivní dokumentaci pozdně rožmberského období. Z vlastní zkušenosti vím, že si to vyžaduje dlouhodobé studium v třeboňském archivu. Velmi detailní analýza mlýnské a obilní dokumentace je velmi přehledně, jasně a

srozumitelně zpracovaná. Závěr je formulován velmi pregnantně. K práci nemám žádnou připomínku. Snad bych jen dodal, že je velmi žádoucí, aby J. Škudrnová ve studiu této problematiky nadále pokračovala.

Práce je doplněna výtečně zpracovanou grafickou dokumentací. Skoro pětadvacet grafů a tabulek a desítky map pomáhají velmi vhodným způsobem pochopit komplexnost tématu mlýnů na Třeboňsku přelomu 16. a 17. století.

Vynikající diplomovou práci Jaroslavy Škudrnové rád doporučuji k obhajobě, a navrhuji ji uznat jako práci rigorózní.

V Praze 12. srpna 2014